

Голові Оболонської районної
в місті Києві
державної адміністрації
Кирилу ФЕСИКУ

Аналітична довідка
щодо актуальності розвитку послуги “Раннє втручання” в
Оболонському районі м. Києва

Послуга “Раннє втручання” є новою для України, але стрімко розвивається бо має велику потребу в громадах. Оболонь – це «спальний район» з переважною кількістю молодих родин, в яких виховується більше однієї дитини.

01.10.2022 року в Центрі комплексної реабілітації для дітей та молоді з інвалідністю Оболонського району м.Києва (далі Центр) розпочало роботу відділення раннього втручання.

Відділення раннього втручання - є структурним підрозділом Центру, яке створено з метою надання послуги “Раннє втручання” дітям віком від народження до 3 років, 11 місяців і 30 днів з інвалідністю або ризиком виникнення такої та підтримки батьків чи законних представників таких дітей.

Роботу відділення організовано у приміщенні Центру за адресою вул.Вишгородська 54 у спеціально відведеному кабінеті, який відповідає санітарно-гігієнічним, протипожежним вимогам, вимогам техніки безпеки та оснащене спеціальним обладнанням та меблями які передані на баланс Центру дитячим фондом UNICEF.

Станом на 01.01.2025 року 15 родин Оболонського району, 2 з яких ВПО, отримують в Центрі послугу “Раннє втручання”. За час отримання послуги, абсолютно у всіх родинах покращився рівень соціалізації та знизився рівень тривожності. Працюючи з сім’ями, спеціалісти допомагають їм подолати видимі та «невидимі» бар’єри, відновити соціальні стосунки; навчають приймати допомогу, яку пропонують; вказують на потенціал для розвитку дитини в буденних справах сім’ї.

У аналітичному Звіті роботи Центру за 2022-2024 роки зазначено, що станом на кінець 2024 року є черга серед родин Оболонського району на отримання послуги “Раннє втручання”. Зазначимо, що ця послуга фахівцями ЦЕНТРУ надається тільки в межах Оболонського району, бо має чітку географічну прив’язку, у зв’язку з тим, що послугою передбачена робота фахівців в природному середовищі дитини (дитячий майданчик, квартира, дошкільний заклад освіти та ін.).

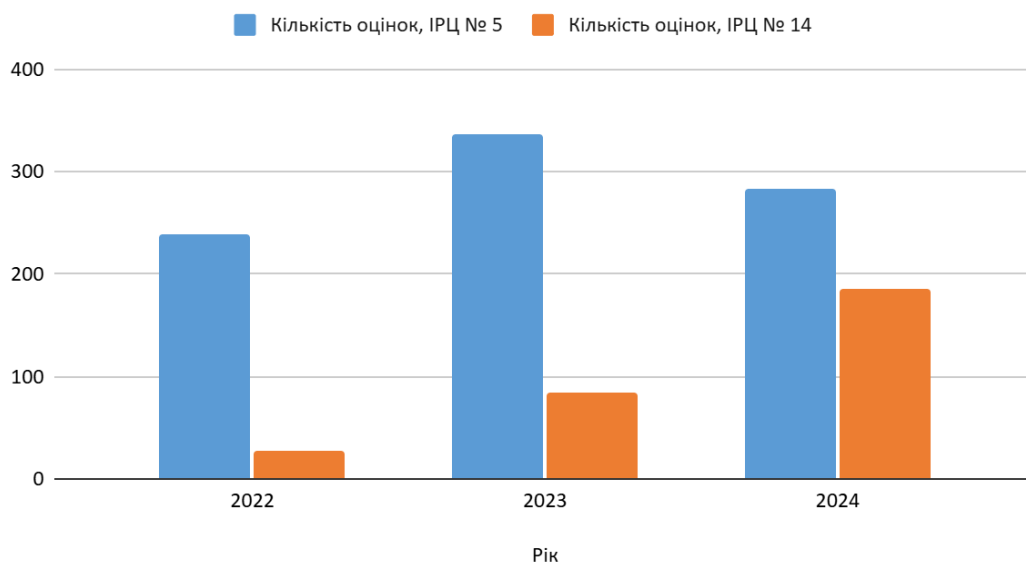
Для повноцінної оцінки потреб громади Оболонського району в послугі, звернемось до статистичної інформації медичних та освітніх закладів Оболонського району.

В Оболонському районі м. Києва функціонують 2 Інтегровані ресурсні Центри - ІРЦ № 5 та ІРЦ № 14, метою діяльності яких є забезпечення права осіб з особливими освітніми потребами на здобуття всіх рівнів освіти (від дошкільної до вищої). За даними Інтегровано-ресурсних центрів Оболонського району м.Києва протягом 2022-2024 років кількість проведених комплексних оцінок дітей з особливими освітніми потребами, віком від 0 до 4-х років, стрімко зростає (Таблиця 1, Графік 1):

Рік	Кількість комплексних оцінок, ІРЦ № 5	Кількість комплексних оцінок, ІРЦ № 14	Загальна кількість комплексних оцінок
2022	239	27	266
2023	336	85	421
2024	283	186	469

Таблиця 1

Кількість оцінок, ІРЦ № 5 и Кількість оцінок, ІРЦ № 14

Графік 1

Лінія тренду (Графік 2) вказує на подальше зростання кількості дітей з особливими освітніми потребами. На жаль, не всі батьки дітей, які народились з порушеннями, звертаються до Інклюзивно-ресурсних центрів, тому можемо припустити, що природній відсоток є вищим.

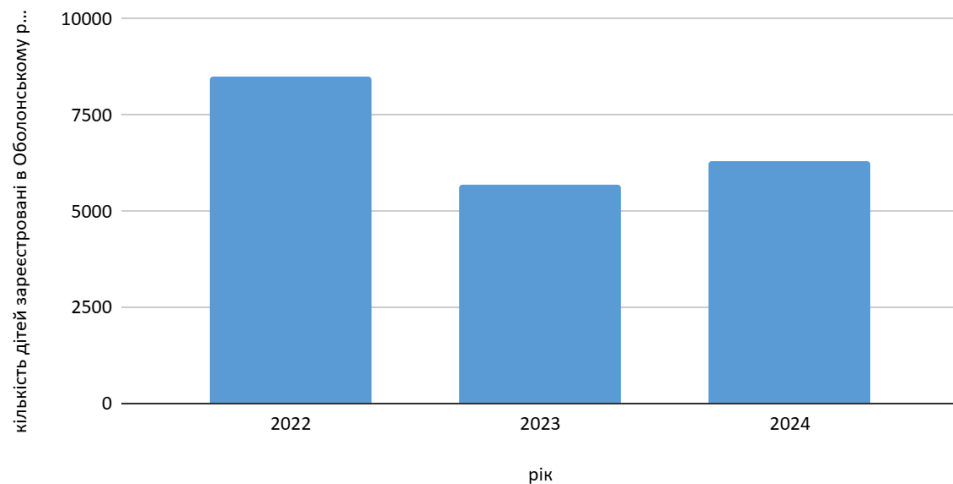
Графік 2

Згідно даних Центрів первинної медико-санітарної допомоги Оболонського району міста Києва за період 2022-2024 рр. кількість дітей віком від 0 до 4х років в районі зменшується (Таблиця 2, Графік 3), це пов'язано, перш за все, з тим, що з початком повномасштабного вторгнення росії на територію України багато родин вивезли дітей у безпечні місця. Вже в 2024 році порівняно з 2023 р. бачимо чітку тенденцію повернення родин додому, відповідно збільшення дітей в районі:

Таблиця 2

рік	кількість дітей зареєстровані в Оболонському районі м.Києва від до 4х років
2022	8497
2023	5711
2024	6305

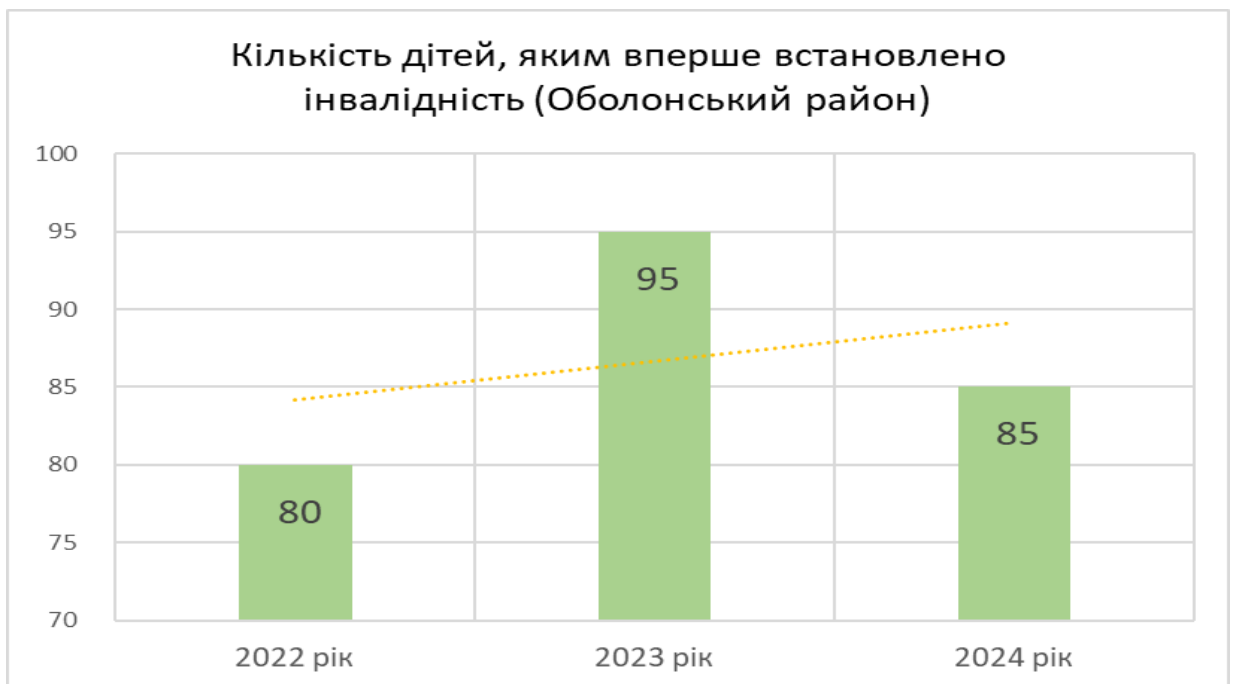
кількість дітей зареєстровані в Оболонському районі м.Києва від до 4х років относительно параметра "рік"

Графік 3

Звернемо увагу, що у порівнянні 2022 р. та 2024 рр., кількість дітей віком від 0 до 4-х років в Оболонському районі м. Києва зменшена на 2192 дитини (Таблиця 2), а кількість проведених комплексних оцінок ІРЦ в Оболонському районі зросла на 76%.

Проаналізуємо ще статичні звіти Центрів первинної медико-санітарної допомоги Оболонського району міста Києва (Графік 4, Графік 5). Згідно яких не відбувається стрімкого приросту дітей з інвалідністю та дітей, яким інвалідність встановлена вперше. Зауважимо, що лінія тренду має тенденцію до поступового збільшення, в межах 5-7% щорічного приросту.

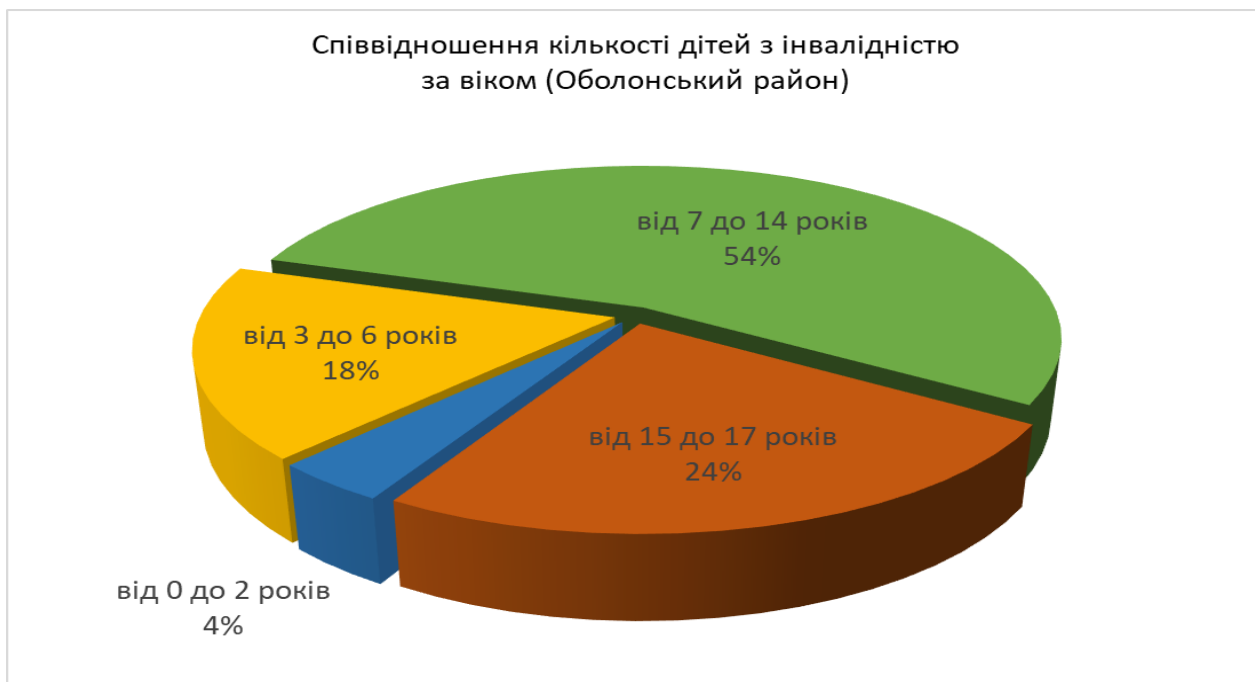

Графік 4

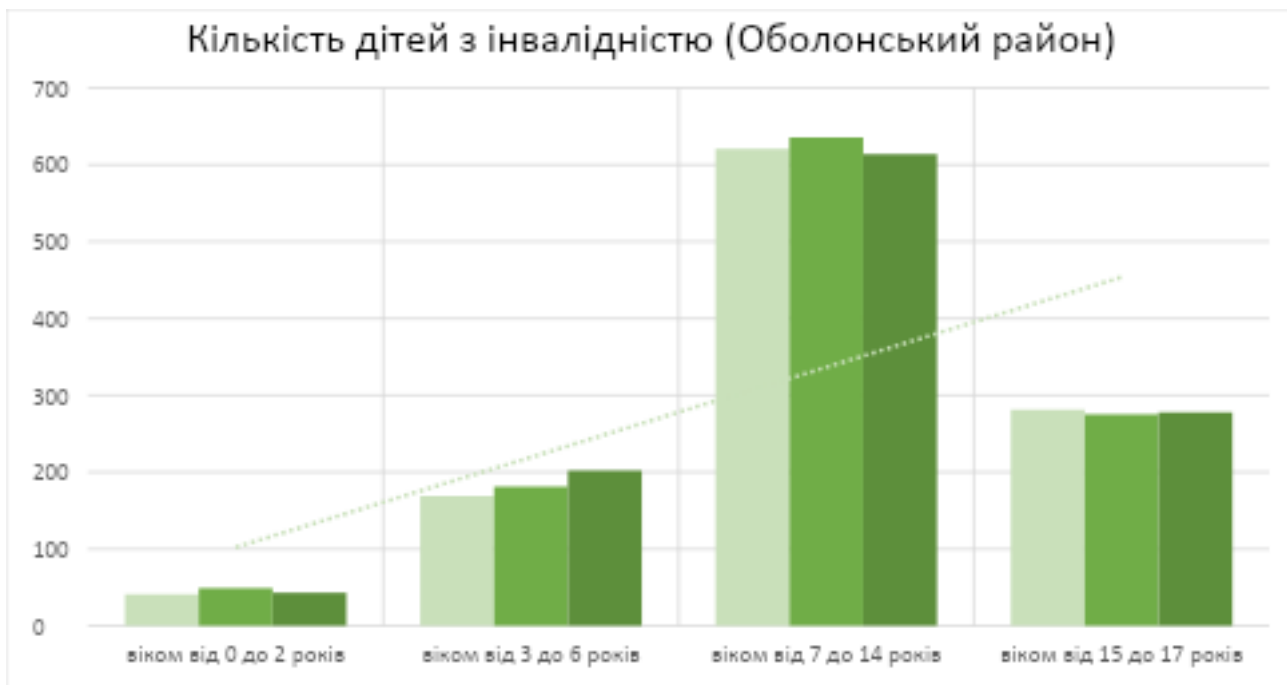
Графік 5

Занепокоєння викликають наступні аналітичні дані (Діаграма 1): діти з інвалідністю віком від 0 до 2-х років становлять лише 4%, від загальної кількості дітей з інвалідністю, в той самий час дітей віком від 3-х до 6-ти років вже в чотири рази більше, – 18%. Для дітей віком від 7 до 14 років цей показник збільшується в 3 рази і становить 54% від загальної кількості дітей з інвалідністю віком від 0 до 18-ти років.

Діаграма 1

Фактичний стрімкий приріст бачимо на лінійній діаграмі (Діаграма 2). Це свідчить про те, що готуючись віддати дитину до дошкільного або загальноосвітнього навчального закладу, батьки разом із дитиною мають пройти обов’язковий медичний огляд, під час якого лікарі помічають деякі фактори, які вказують на наявність ризику отримання інвалідності дитиною.

Діаграма 2

Науково доведено, що перші роки життя дитини є надзвичайно важливими, адже формують подальший розвиток та якість дорослого життя. У віці від 0 до 3-х років дитина активно розвивається в усіх аспектах: фізичному, когнітивному, психоемоційному, соціальному; встановлюються норми вихованості та поведінки; формуються базові поняття життєдіяльності в цілому. Саме тому цей період є надзвичайно важливим для допомоги дітям з інвалідністю або ризиком її встановлення та для дітей, які потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі.

Тривалі дослідження на основі низки аналізів практичних прикладів показують, що родини, які беруть участь у якісних програмах раннього розвитку дитини, отримують від цього низку переваг. Зокрема, серед дітей вищий відсоток тих, хто закінчив заклад професійної / професійно-технічної освіти, а отже у них вищий дохід у довгостроковій перспективі. Діти, які отримують своєчасну допомогу, з більшою ймовірністю досягають успіхів у навчанні, соціалізації та професійній діяльності в майбутньому. Це забезпечує більш активну участь таких людей у соціально-економічному житті громади, сприяючи її сталому розвитку.

За даними ЮНІСЕФ в Україні ранній розвиток дитини є надзвичайно важливим і відіграватиме неоціненну роль у післявоєнному відновленні. Інвестування програми раннього розвитку дітей допоможе створити суспільство, до якого люди хочуть повернутися. Це особливо важливо з огляду на велику кількість сімей, особливо жінок з маленькими дітьми, які покинули країну через повномасштабне вторгнення.¹

За даними дослідження, яке провела британська компанія Alligator Digital на замовлення третього Саміту перших леді та джентльменів, для молодого покоління Українців ментальне здоров'я є більшим викликом. Серед факторів, які впливають на ментальне здоров'я українці виділяють війну (88,5%), фінансові труднощі (43,1%), втрату близьких чи рідних (21,8%).

Війна має вплив на емоційну сферу 86% респондентів впевнені, що ті, хто пережив війну, можуть мати ментальні порушення та проблеми. Цей показник зростає до 91% серед тих, хто має власний досвід війни. Кожен 2-й українець відчувається емоційно гірше, ніж три роки тому.²

Все це впливає і на спадковість, яка становить 20% від стану здоров'я нової людини. Психоемоційний дискомфорт майбутніх батьків та матері під час вагітності має негативний вплив на здоров'я та розвиток плоду і може мати серйозні наслідки. Так, за даними Української асоціації раннього втручання станом на вересень 2023 року в Україні зареєстровано 1,6 млн. дітей віком від 0 до 4-х років, з яких від 200 тисяч до 282 тисяч потребують допомоги фахівців раннього втручання, що становить **15% від загальної кількості дітей**. І лише 1 265 родин отримують послугу раннього втручання, що становить 0,5% від кількості родин, які її потребують.

Розвиток послуги “Раннє втручання” є соціально економічно доцільним для громади міста Києва в подальшому, адже навчання батьків та найближчого оточення дитини дозволить знизити витрати на тривалу реабілітацію та лікування

Загалом, інвестиції у послугу “Раннє втручання” обходяться значно дешевше, ніж лікування наслідків запущених розладів у старшому віці.

У родин, які отримують послугу “Раннє втручання” спостерігається покращення якості життя родин. Сім'ї отримують підтримку, що дозволяє їм ефективніше поєднувати догляд за дитиною та роботу, знижуючи ризик фінансових труднощів. Завдяки доступності послуги, батьки можуть повернутися до роботи чи навчання, що підвищує загальний рівень зайнятості в громаді.

¹ https://www.unicef.org/ukraine/media/48691/file/IC%20for%20ECD%20Final%20Report_UA.pdf.pdf

² https://drive.google.com/file/d/1J_7TOv6-O8JQutyFu-Ush5Cm79oKulcj/view

Також доцільно говорити про зниження соціального навантаження. Менше дітей потребуватимуть спеціалізованих послуг, зокрема інтернатного догляду чи спеціалізованих шкіл, що зменшує навантаження на державний і місцевий бюджети.

Послуга “Раннє втручання” спрямована на запобігання розвитку складних форм інвалідності у дітей. Як результат, громада зменшує витрати на виплати соціальних допомог, пенсій та спеціалізоване обслуговування осіб з інвалідністю.

Впровадження послуги сприяє створенню рівних можливостей для всіх дітей, незалежно від стану здоров’я чи рівня доходів сім’ї. Це формує довіру до соціальних ініціатив і сприяє підвищенню рівня згуртованості громади.

Діти, які отримували допомогу в рамках послуги “Раннє втручання”, мають більше шансів на успішну соціалізацію, навчання та інтеграцію в суспільство, бо час перед відвідуванням дошкільного навчального закладу було витрачено на допомогу дитині. Це позитивно впливає на якість життя не лише дитини, а й її сім’ї.

Спираючись на офіційні статистичні дані Української асоціації раннього втручання та статистичні дані Центрів первинної медико-санітарної допомоги Оболонського району міста Києва (таблиця №2), можемо стверджувати, що в Оболонському районі станом на 2024 рік 946 родин (15% від 6305 - загальної кількості родин з дітьми віком від 0-4х років) потребують послугу “Раннє втручання”. Станом на грудень 2024 року, послуга “Раннє втручання” надається 14-ти родинам нашого району на базі Центру комплексної реабілітації дітей та молоді з інвалідністю Оболонського району м.Києва.

Розширення послуги в громаді Оболонського району дасть змогу підтримувати сучасні світові тенденції в галузі соціальної політики; сприятиме підвищенню довгострокового добробуту, продуктивності, гендерної рівності та процвітання (як на індивідуальному, так і на суспільному рівні).

Сьогодні на державному рівні для розвитку громад прийнята низка документів щодо послуги “Раннє втручання” через додаткове грантове та державне фінансування, а саме:

- 1) Постанова №40 від 17 січня 2025 року “Про реалізацію спільного з дитячим фондом Організації Об’єднаних Націй (Юнісеф) проекту стосовно надання фінансової допомоги у вигляді малих грантів для соціальних послуг сім’ям з дітьми та дітям та/або послуги раннього втручання;
- 2) Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17 січня 2025р. №40 Порядок реалізації спільного проекту стосовно надання фінансової

допомоги у вигляді малих грантів для соціальних послуг сім'ям з дітьми та дітям та/або послуги раннього втручання

- 3) Фондом соціального захисту осіб з інвалідністю оголошено відбір територіальних громад для участі у проекті надання фінансової допомоги у вигляді малих грантів для надання соціальних послуг сім'ям з дітьми та дітям та/або послуги раннього втручання

Враховуючи, вище викладену аналітичну інформацію, вважаю за доцільне Оболонському району м. Києва прийняти участь у конкурсному відборі територіальних громад для участі у проекті надання фінансової допомоги у вигляді малих грантів для надання соціальних послуг сім'ям з дітьми та дітям та/або послуги "Раннього втручання".

Директор Центру
комплексної реабілітації
для дітей та молоді з інвалідністю
Оболонського району міста Києва

Вероніка БЕЗЛЕР